

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2018. gada 17. maijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi līgumos, kas noslēgti starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju – Valsts tiesas veikta jautājuma par direktīvas piemērojamību kādam līgumam pārbaude pēc savas ierosmes – 2. panta c) punkts – Jēdziens “pārdevējs vai piegādātājs” – Augstākās izglītības iestāde, kura galvenokārt tiek finansēta no valsts līdzekļiem – Līgums par studiju reģistrācijas maksas un dalību mācību braucieniem izmaksu segšanā bezprocentu maksājumu plānu

Lieta C-147/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *vrederegerecht te Antwerpen* (Antverpenes miertiesā, Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 10. martā un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 14. martā, tiesvedībā

Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW

pret

Susan Romy Jozef Kuijpers.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], tiesneši E. Levits, E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], M. Bergere [*M. Berger*] (referente) un F. Biltšens [*F. Biltgen*],

ģenerālvokāte: E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretāre: M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 9. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Beļģijas valdības vārdā – *J. Van Holm*, *M. Jacobs* un *L. Van den Broeck*, kā arī *J.-C. Halleux*, pārstāvji, kuriem palīdz *P. Cambie* un *B. Zammitto*, eksperti,
- Austrijas valdības vārdā – *G. Eberhard*, pārstāvis,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *M. van Beek* un *D. Roussanov*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2017. gada 30. novembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW*, bezmaksas izglītības iestādi Antverpenē (Beļģija) (turpmāk tekstā – “*KdG*”) un *Susan Romy Jozef Kuijpers* par mācību reģistrācijas maksas un mācību braucienu izmaksu ar procentiem atmaksāšanu, kā arī atlīdzības izmaksu, kas jāveic šai personai.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 preambulas desmitajā apsvērumā ir paredzēts:
“tā kā efektīvāku patērētāju aizsardzību var panākt, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā; tā kā šos tiesību aktus būtu jāattiecinā uz visiem līgumiem, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem; tā kā tā rezultātā, cita starpā, no šīs direktīvas būtu jāizslēdz līgumi attiecībā uz nodarbinātību, līgumi attiecībā uz mantojuma tiesībām, līgumi attiecībā uz tiesībām saistībā ar ģimenes tiesībām un līgumi attiecībā uz uzņēmumu apvienošanu un iestāžu vai partnerības līgumiem”.
- 4 Šīs direktīvas preambulas četrpadsmitais apsvēruma ir formulēts šādi:
“tā kā dalībvalstīm tomēr jānodrošina, ka netiek iekļauti negodīgi noteikumi, jo īpaši tādēļ, ka šo direktīvu piemēro arī sabiedriska rakstura amatiem, nodarbošanās un profesijām”.
- 5 Saskaņā ar minētās direktīvas 1. panta 1. punktu:
“Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.”
- 6 Direktīvas 93/13 2. pantā ir noteikts:
“Šajā direktīvā:
[..]
b) “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas;
c) “pārdevējs vai piegādātājs” ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kura šīs direktīvas aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts.”

7 Šīs pašas direktīvas 3. pantā ir paredzēts:

“1. Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.

2. Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot t[ā] saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.

Tas, ka par zināmu noteikumu aspektiem vai par kādu īpašu noteikumu notikusi atsevišķa apspriešanās, neizslēdz šī panta piemērošanu pārējam līgumam, ja vispārējais līguma novērtējums norāda, ka tas tomēr ir iepriekš noformulēts standartlīgums.

Ja pārdevējs vai piegādātājs norāda, ka par kādu standarta noteikumu notikusi atsevišķa apspriešanās, pierādījuma pienākums šai sakarā ir viņam.

3. Pielikumā atrodas indikatīvs un nepilnīgs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem.”

8 Minētās direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums ar tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

Beļģijas tiesības

9 Direktīva 93/13 Beļģijas tiesībās tika transponēta ar 2010. gada 6. aprīļa *Wet betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming* (Likums par tirgus praksi un patērētāju aizsardzību; 2010. gada 12. aprīļa *Belgisch Staatsblad*, 20803. lpp.) 73.–78. pantu. Vēlāk šie panti tika atcelti un to saturs tika pārņemts *Wetboek economisch recht* (Komerclikums) VI.83.–VI.87. pantā.

10 Komerclikuma VI.83. pantā ir paredzēts, ka tā tiesību normas par negodīgiem noteikumiem ir piemērojamas vienīgi līgumiem, kas noslēgti starp uzņēmumu un patērētāju.

11 Šā likuma I.1. panta 1. punktā jēdziens “uzņēmums” ir definēts kā “katra fiziska vai juridiska persona, kuras darbībai ir ilgstošs ekonomisks mērķis, kā arī to apvienības”.

12 No lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka jēdziens “uzņēmums” Komerclikumā tika ieviests ar Likumu par tirgus praksi un patērētāju aizsardzību, aizstājot jēdzienu “pārdevējs”.

13 *Gerechtig Wetboek* (Likums par tiesu varu) 806. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“Ja spriedums tiek pieņemts aizmuguriski, tiesai ir jāapmierina klātesošā lietas dalībnieka prasība vai aizstāvības pamati, ja vien ar tiesvedību vai prasību, vai aizsardzības pamatiem nav pārkāpta sabiedriskā kārtība.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14 2014. gada 3. februārī *S. R. J. Kuijpers*, kas tolaik bija studente, bija jāsamaksā *KdG* summa kopumā 1 546 EUR, pirmkārt, kā mācību reģistrācijas maksa par 2012.–2013. un 2013.–2014. akadēmisko gadu un, otrkārt, kā atlīdzība par ar mācību braucieniem saistītajiem izdevumiem.

- 15 *S. R. J. Kuijpers* nevarēja nomaksāt savu parādu vienā maksājumā, tādēļ viņa, noslēdzot rakstisku līgumu, vienojās ar *KdG studievoorzieningsdienst* (turpmāk tekstā – “*KdG Stuvo* dienests”) par atmaksu, kas aprēķināta atbilstoši bezprocentu maksājumu plānam. Saskaņā ar šo līgumu *KdG Stuvo* dienests apņēmas izmaksāt *S. R. J. Kuijpers* vajadzīgo summu, lai nomaksātu parādu *KdG*, bet šī persona apņēmas, sākot ar 2014. gada 25. februāri, septiņu mēnešu laikā maksāt ikmēneša summu 200 EUR apmērā. Tāpat bija paredzēts, ka parāda atlikums 146 EUR apmērā tiks samaksāts 2014. gada 25. septembrī.
- 16 Turklāt līgumā bija iekļauts noteikums, kas ir piemērojams nesamaksas gadījumā un kas ir izteikts šādā redakcijā:
- “Ja aizdevuma summa (pilnībā vai daļēji) netiek atmaksāta laikus, bez iepriekšēja brīdinājuma ir jāmaksā likumiskie procenti 10 % gadā no atlikušās parāda summas, sākot ar dienu, kas seko dienai, kad bija jāizdara maksājums. Šādā gadījumā ir jāmaksā arī kompensācija, lai segtu apkalpošanas izmaksas, kas atbilstoši līgumam tiek noteikta 10 % apmērā no nesamaksātās parāda summas, taču šī kompensācija nevar būt mazāka par EUR 100.”
- 17 Neraugoties uz brīdinājuma vēstules no *KdG Stuvo* dienesta saņemšanu, *S. R. J. Kuijpers* neveica maksājumus.
- 18 2015. gada 27. novembrī *KdG* pret *S. R. J. Kuijpers* cēla prasību *vrederegerecht te Antwerpen* (Antverpenes mirtiesā, Beļģija), lūdzot tai likt samaksāt parāda pamatsummu 1 546 EUR, nokavējuma procentus 10 % apmērā, sākot ar 2014. gada 25. februāri, proti, 269,81 EUR, kā arī atlīdzību 154,60 EUR apmērā. *S. R. J. Kuijpers* uz šo tiesu neieradās un tajā netika pārstāvēta.
- 19 Ar 2016. gada 4. februāra starpspriedumu iesniedzējtiesa apmierināja *KdG* prasību attiecībā uz pamatsummu. Runājot par procentiem un atlīdzību, kas tāpat tika pieprasīti, tā izdeva rīkojumu atsākt mutvārdu procesu un aicināja *KdG* iesniegt jaunus apsvērumus par iespējamu vērsanos Tiesā prejudiciālā kārtībā.
- 20 Iesniedzējtiesa norāda, ka, ņemot vērā, ka *S. R. J. Kuijpers* nav ieradies tiesā, tai saskaņā ar Likuma par tiesu varu 806. pantu ir jāapmierina *KdG* prasība, izņemot – ja tiesvedība vai šī prasība būtu pretrunā sabiedriskajai kārtībai.
- 21 Šajā ziņā, pirmkārt, iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai aizmuguriskas lietas izskatīšanas gadījumā tā pēc savas ierosmes var izskatīt jautājumu, vai līgums, uz ko ir balstīta *KdG* prasība, ietilpst valsts tiesiskā regulējuma, ar ko tiek īstenota Direktīva 93/13, piemērošanas jomā. Konkrēti neesot skaidrs, vai Beļģijā tiesiskais regulējums par negodīgiem noteikumiem ietilpst sabiedriskajā kārtībā. Tādējādi šī tiesa jautā, vai valsts procesuālie noteikumi atbilst šai direktīvai, ciktāl tajos neesot atļauta šāda pārbaude.
- 22 Otrkārt, iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai *KdG* un *S. R. J. Kuijpers* noslēgtais līgums ietilpst valsts tiesiskā regulējuma par negodīgiem noteikumiem piemērošanas jomā. Šādos apstākļos šai tiesai rodas šaubas par šā tiesiskā regulējuma atbilstību Direktīvai 93/13, jo minētā tiesiskā regulējuma piemērojamība ir noteikta nevis attiecībā pret līgumiem, kas noslēgti starp patērētāju un “pārdevēju vai piegādātāju”, bet pret līgumiem, kas noslēgti starp patērētāju un “uzņēmumu”. Katrā ziņā minētajai tiesai rodas jautājums, vai tāda mācību iestāde kā *KdG*, kura galvenokārt tiek finansēta no valsts līdzekļiem, ir uzskatāma par “uzņēmumu” un/vai “pārdevēju vai piegādātāju”, kad tā atvēl studentam tāda veida bezprocentu maksājumu plānu kā pamatlietā aplūkotais.

23 Šādos apstākļos *vredegerecht te Antwerpen* (Antverpenes miertiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai valsts tiesa, kas izskata prasību pret patērētāju par līguma neizpildi, ja tai saskaņā ar valsts procesuālajām tiesībām ir tiesības pēc savas ierosmes pārbaudīt tikai to, vai ar prasību netiek pārkāpta valsts sabiedriskā kārtība, ir pilnvarota tāpat pēc savas ierosmes – pat ja patērētājs nepiedalās tiesas sēdē – pārbaudīt, vai attiecīgais līgums ietilpst Direktīvas [93/13], kā tā ir tikusi transponēta Beļģijas tiesībās, piemērošanas jomā?
- 2) Vai bezmaksas izglītības iestāde, kas patērētājam sniedz subsidētu izglītību, attiecībā uz līgumu par šo izglītības sniegšanu, iekasējot mācību reģistrācijas maksu, attiecīgā gadījumā pieskaitot summu, kas ir saistīta ar tādu izmaksu segšanu, kuras ir radušās izglītības iestādei, ir jāuzskata par uzņēmumu Savienības tiesību izpratnē?
- 3) Vai tādām līgumam starp patērētāju un subsidētu bezmaksas izglītības iestādi, kas attiecas uz šīs iestādes veiktu subsidētas izglītības sniegšanu, ir piemērojama Direktīva [93/13], un vai bezmaksas izglītības iestāde, kas sniedz patērētājam subsidētu izglītību, attiecībā uz līgumu par šo izglītības sniegšanu ir jāuzskata par pārdevēju vai piegādātāju šīs direktīvas izpratnē?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 24 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesa, kas izskata lietu aizmuguriski un kam saskaņā ar valsts procesuālajām tiesību normām ir pilnvaras pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai klauzula, kas ir prasības pamatā, nav pretrunā valsts sabiedriskās kārtības normām, var vai tai pat ir pienākums pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai līgums, kurā ir ietverta šī klauzula, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.
- 25 No lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka šis jautājums ir saistīts ar to, ka Beļģijas tiesībās, proti, Likuma par tiesu varu 806. pantā, valsts tiesām, kas izskata lietu aizmuguriski, ir noteikts pienākums apmierināt prasības vai aizstāvības pamatus, ko izvirza tiesvedības puse, kas ierodas uz tiesu, izņemot – ja tiesvedība, šīs prasības vai šie aizstāvības pamati ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai. Tādējādi valsts tiesa, kas izskata lietu aizmuguriski, pēc savas ierosmes var izvirzīt tikai sabiedriskās kārtības pamatus. Tā kā nav skaidrs, vai Beļģijas tiesiskais regulējums par negodīgiem noteikumiem ietilpst sabiedriskajā kārtībā, šai tiesai ir šaubas, vai tā drīkst pēc savas ierosmes pārbaudīt tostarp to, vai tāds līgums kā attiecīgais līgums pamatlietā ietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā.
- 26 Lai atbildētu uz uzdoto jautājumu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju ir nelabvēlīgākā situācijā attiecībā uz iespēju risināt sarunas par darījuma noslēgšanu un tā rīcībā ir mazāk informācijas, kas nozīmē, ka patērētājs piekrist pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas īstenot savu ietekmi uz to saturu (spriedumi, 2010. gada 9. novembris, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 46. punkts un tajā minētā judikatūra; 2013. gada 21. februāris, *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 19. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2017. gada 7. decembris, *Banco Santander*, C-598/15, EU:C:2017:945, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Tiesa arī ir nospriedusi, ka, ņemot vērā šādu nelabvēlīgāku situāciju, šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi nav saistoši patērētājiem. Kā izriet no judikatūras, šī ir imperatīva norma, kas ir vērsta uz to, lai formālo līdzsvaru, ko līgums nodibina starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar patiesu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (spriedumi,

2010. gada 9. novembris, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 47. punkts un tajā minētā judikatūra; 2013. gada 21. februāris, *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 20. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 28 Lai nodrošinātu minētajā direktīvā paredzēto aizsardzību, Tiesa ir uzsvērusi, ka tikai pozitīva rīcība, kas nav saistīta ar faktisko līguma pušu rīcību, var labot nevienlīdzību starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju (spriedumi, 2010. gada 9. novembris, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 48. punkts un tajā minētā judikatūra; 2013. gada 21. februāris, *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 21. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2016. gada 14. aprīlis, *Sales Sinués un Drame Ba*, C-381/14 un C-385/14, EU:C:2016:252, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 29 Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesai, pildot savas funkcijas, atbilstoši Direktīvas 93/13 noteikumiem ir pēc savas ierosmes jāizvērtē, vai līguma noteikums ir negodīgs, un, to darot, jāpanāk līdzsvars starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 26. oktobris, *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 38. punkts, kā arī 2013. gada 21. februāris, *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 22. un 24. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 30 Šis pienākums valsts tiesai rada arī pienākumu izvērtēt, vai līgums, kurā ir iekļauts noteikums, kas ir prasības pamatā, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 9. novembris, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 49. punkts, un pēc analogijas spriedumu, 2015. gada 4. jūnijs, *Faber*, C-497/13, EU:C:2015:357, 46. punkts). Proti, pēc savas ierosmes izvērtēt, vai attiecīgajā līgumā iekļautais noteikums nav negodīgs, noteikti nozīmē, ka šai tiesai vispirms ir jāizvērtē, vai attiecīgais līgums ietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā.
- 31 Šie valsts tiesas pienākumi ir jāuzskata par tādiem, kas ir vajadzīgi, lai nodrošinātu patērētājam efektīvu aizsardzību, kāda ir garantēta Direktīvā 93/13, it īpaši pret būtisku risku, kas rodas, neievērojot viņa tiesības vai sastopoties ar grūtībām to īstenošanā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 26. oktobris, *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 28. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī rīkojumu, 2010. gada 16. novembris, *Pohotovost*, C-76/10, EU:C:2010:685, 42. punkts).
- 32 Tādējādi aizsardzība, kas ar Direktīvu 93/13 ir piešķirta patērētājiem, attiecas arī uz gadījumiem, kad patērētājs, kurš ar pārdevēju vai piegādātāju ir noslēdzis līgumu, kurā ietverts negodīgs noteikums, nav atsaucies, pirmkārt, uz to, ka šis līgums ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, un, otrkārt, uz šī noteikuma negodīgo raksturu vai nu tādēļ, ka viņš nezina savas tiesības, vai tādēļ, ka no atsaukšanās uz tām viņu ir atturējuši izdevumi, ko radītu prasības izskatīšana tiesā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 26. oktobris, *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 29. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī rīkojumu, 2010. gada 16. novembris, *Pohotovost*, C-76/10, EU:C:2010:685, 43. punkts).
- 33 Attiecībā uz šo pienākumu īstenošanu valsts tiesā, kura izskata lietu aizmuguriski, ir jāatgādina, ka, ja nav Savienības tiesiskā regulējuma šajā jomā, procesuālie noteikumi, kas paredzēti, lai nodrošinātu attiecīgajām personām minētajās Savienības tiesībās paredzēto tiesību aizsardzību, ir jāparedz dalībvalstu iekšējā tiesību sistēmā saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu. Tomēr šie noteikumi nedrīkst būt mazāk labvēlīgi par tiem, kas reglamentē līdzīgas valsts tiesībām pakļautas situācijas (līdzvērtības princips), un tie nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību īstenošanu, kas patērētājiem piešķirtas Savienības tiesībās (efektivitātes princips) (pēc analogijas skat. spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 42. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 34 Attiecībā uz līdzvērtīguma principu, uz kuru netieša atsauce ir ietverta pirmajā prejudiciālajā jautājumā un par ko ir runa šajā lietā, ir jāuzsver, kā tika atgādināts šī sprieduma 27. punktā, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir imperatīva tiesību norma (spriedums, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 43. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 35 Turklāt Tiesa ir nospriedusi, ka, ņemot vērā sabiedrības interešu, uz kurām ir balstīta patērētājiem ar šo direktīvu piešķirtā aizsardzība, būtību un nozīmi, šīs direktīvas 6. pants ir jāuzskata par normu, kas ir ekvivalenta valsts normām, kurām valsts tiesību sistēmā ir sabiedriskās kārtības normu statuss. Šī kvalifikācija attiecas uz visām direktīvas normām, kuras ir neaizstājamas 6. pantā noteiktā mērķa sasniegšanai (spriedums, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 44. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 36 No tā izriet, ka, ja valsts tiesa atbilstoši valsts procesuālajām tiesību normām ir kompetenta pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai prasība nav pretrunā valsts sabiedriskās kārtības normām, kā tas saskaņā ar iesniedzējtiesas nolēmumā ietverto informāciju ir Beļģijas tiesu iestāžu sistēmā attiecībā uz tiesām, kas izskata lietu aizmuguriski, tad tai ir arī jāīsteno šī kompetence, lai pēc savas ierosmes atbilstoši Direktīvā 93/13 noteiktajiem kritērijiem izvērtētu, vai šīs prasības pamatā esošais strīdīgais noteikums, kā arī līgums, kurā ir ietverts šis noteikums, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā un – attiecīgajā gadījumā – vai tas nav negodīgs (pēc analogijas skat. spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 45. punkts).
- 37 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kas izskata lietu aizmuguriski un kurai saskaņā ar valsts procesuālajām tiesību normām ir pilnvaras pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai noteikums, kas ir prasības pamatā, nav pretrunā valsts sabiedriskās kārtības normām, ir pienākums pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai līgums, kurā ir šis noteikums, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā un – attiecīgajā gadījumā – vai tas nav negodīgs.

Par otro un trešo jautājumu

- 38 Ar otro un trešo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, pirmkārt, vai tāda bezmaksas izglītības iestāde kā *KdG* ir jāuzskata par uzņēmumu Savienības tiesību izpratnē, ja tā sniedz subsidētu izglītību patērētājam un ja tā par to saņem tikai reģistrācijas maksu, kam, iespējams, pieskaitīta summa, lai segtu izdevumus, kas rodas šai iestādei. Otrkārt, šī tiesa jautā, vai līgums, kas noslēgts starp patērētāju un šādu iestādi par šīs izglītības sniegšanu, ietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā un vai šī līguma ietvaros šī iestāde ir uzskatāma par “pārdevēju vai piegādātāju” šīs direktīvas izpratnē.
- 39 Ievadam ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 1. pantu šī direktīva ir piemērojama nevis līgumiem, kas noslēgti starp “uzņēmumu” un patērētāju, bet gan tiem, kas noslēgti starp “pārdevēju vai piegādātāju” un patērētāju, un tādēļ pamatlietā nav jānosaka, vai tāda izglītības iestāde kā *KdG* ir jāuzskata par “uzņēmumu” Savienības tiesību izpratnē.
- 40 Turklāt no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka Beļģijas likumdevējs terminu “uzņēmums” Komerclikuma VI.83. pantā ir lietojis, lai valsts tiesību sistēmā transponētu terminu “pārdevējs vai piegādātājs”, kurš ir definēts Direktīvas 93/13 2. panta c) punktā.
- 41 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, piemērojot valsts tiesības, valsts tiesām tās ir jāinterpretē, cik vien iespējams, atbilstoši Direktīvas 93/13 tekstam un mērķim, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu un tātad panāktu atbilstību LESD 288. panta trešajai daļai. Šis pienākums interpretēt valsts tiesības atbilstoši Savienības tiesībām ir raksturīgs LESD sistēmai, jo tas

ļauj valsts tiesām, īstenojot savu kompetenci, nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, iztiesājot tajās iesniegtās lietas (pēc analogijas skat. spriedumu, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger* un *Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 79. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 42 No minētā izriet, ka pamatlietā jēdziens “uzņēmums”, kāds tas tiek lietots Beļģijas tiesībās, valsts tiesai ir jāinterpretē atbilstoši jēdzienam “pārdevējs vai piegādātājs” Direktīvas 93/13 izpratnē, konkrēti, atbilstoši tās 2. panta c) punktā esošajai definīcijai.
- 43 Turklāt no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem arī izriet, ka attiecīgajā līgumā pamatlietā, ko ir parakstījušas *KdG* un *S. R. J. Kuijpers*, ir paredzēts bezprocentu maksājumu plāns summām, kas šai personai ir jāsamaksā kā reģistrācijas maksa un atlīdzība par ar mācību braucieniem saistītajiem izdevumiem.
- 44 Šajā kontekstā otrais un trešais jautājums, kas ir jāizskata kopā, ir jāsaprot tādējādi, ka iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai tāda bezmaksas izglītības iestāde kā pamatlietā aplūkotā, kura, noslēdzot līgumu, ir vienojusies ar vienu no saviem studentiem par kārtību, kādā ir nomaksājamas summas, ko šis students ir parādā par reģistrācijas maksu un par mācību braucieniem, saistībā ar šo līgumu ir jāuzskata par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē un tādēļ minētais līgums ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.
- 45 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīva 93/13, kā izriet no tās 1. panta 1. punkta un 3. panta 1. punkta, ir piemērojama tādiem noteikumiem “līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju”, par kuriem “nebija atsevišķas apspriešanās”.
- 46 Kā norādīts Direktīvas 93/13 preambulas desmitajā apsvērumā, vienvērtīgas normas par negodīgiem noteikumiem ir jāpiemēro “visiem līgumiem”, kuri noslēgti starp “pārdevēju vai piegādātāju” un “patērētāju”, kā tie ir definēti šīs direktīvas 2. panta b) un c) punktā.
- 47 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 2. panta c) punktu jēdziens “pārdevējs vai piegādātājs” ir definēts kā jebkura fiziska vai juridiska persona, kura ar minēto direktīvu aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts.
- 48 No paša šīs tiesību normas formulējuma izriet, ka Savienības likumdevējs ir vēlējis veidot jēdzienu “pārdevējs vai piegādātājs” kā plašu konceptu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 28. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 49 Proti, pirmkārt, tas, ka minētajā tiesību normā ir lietots vārds “jebkura”, norāda, ka katra fiziska vai juridiska persona ir uzskatāma par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 izpratnē, ja tā veic profesionālu darbību.
- 50 Otrkārt, šī pati tiesību norma attiecas uz jebkuru profesionālu darbību “neatkarīgi no tā, vai [tā] ir valsts vai privāt[a]”. Tādējādi, kā ir noteikts Direktīvas 93/13 preambulas četrpadsmitajā apsvērumā, šī direktīvu ir piemērojama arī sabiedriska rakstura amatiem, nodarbošanās un profesijām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 15. janvāris, *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 25. punkts).
- 51 Līdz ar to Direktīvas 93/13 2. panta c) punktā no šīs direktīvas piemērošanas jomas nav izslēgtas ne vienības, kas veic vispārējo interešu uzdevumus, nedz tādas, kurām ir publisko tiesību statuss (pēc analogijas skat. spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs*, C-59/12, EU:C:2013:634, 32. punkts). Turklāt, kā secinājumu 57. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte, ciktāl publiska rakstura un vispārējo interešu uzdevumi parasti tiek veikti bez peļņas gūšanas nolūka, organizācijas peļņas vai bezpeļņas raksturam nav nozīmes attiecībā uz jēdziena “pārdevējs vai piegādātājs” definīciju šīs tiesību normas izpratnē.

- 52 Turklāt no Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta formulējuma izriet, ka, lai personu varētu kvalificēt par “pārdevēju vai piegādātāju”, tai ir jādarbojas “nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju”. Runājot par šīs direktīvas 2. panta b) punktu, tajā ir paredzēts, ka “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas minētā direktīva, darbojas “nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas”.
- 53 Tādējādi, atsaucoties uz līgumslēdzēju statusu – atkarībā no tā, vai tie šo līgumu slēdz profesionālas darbības ietvaros vai ne, – Direktīvā 93/13 ir definēti līgumi, kuriem tā ir piemērojama (spriedumi, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 30. punkts, kā arī 2015. gada 3. septembris, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 54 Šis kritērijs atbilst šā sprieduma 26. punktā jau atgādinātajai idejai, uz ko ir balstīta šajā direktīvā ieviestā aizsardzības sistēma, – ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju ir nelabvēlīgākā situācijā attiecībā uz iespēju risināt sarunas par darījuma noslēgšanu un tā rīcībā ir mazāk informācijas, kas nozīmē, ka patērētājs piekrīt pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas īstenot savu ietekmi uz to saturu (spriedumi, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 31. punkts, kā arī 2015. gada 3. septembris, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 18. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 55 No minētā izriet, ka jēdziens “pārdevējs vai piegādātājs” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē ir funkcionāls jēdziens, kas nozīmē, ka ir jāizvērtē, vai līgumiskās attiecības notiek tādas darbības ietvaros, ko persona veic kā profesionālu darbību (pēc analogijas skat. rīkojumu, 2017. gada 27. aprīlis, *Bachman*, C-535/16, nav publicēts, EU:C:2017:321, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 56 Šajā gadījumā Beļģijas un Austrijas valdības apgalvo, ka *KdG* – kā augstākās izglītības iestāde, kura tiek finansēta galvenokārt no valsts līdzekļiem, – nav uzskatāma par “uzņēmumu” atbilstoši tam, kā šis jēdziens tiek saprasts Savienības konkurences tiesībās, un tādējādi par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 izpratnē, jo izglītības sniegšana nav “pakalpojums” LESD 57. panta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1993. gada 7. decembris, *Wirth*, C-109/92, EU:C:1993:916, 16. un 17. punkts).
- 57 Šajā ziņā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka katrā ziņā pamatlieta neattiecas tieši uz tādas iestādes kā *KdG* izglītības uzdevumiem. Turpretī runa ir par šīs iestādes papildus un blakus tās izglītības darbībai sniegto pakalpojumu, ko veido tas, ka ar līguma palīdzību tiek piešķirts bezprocentu maksājumu plāns tādām summām, ko tai ir parādā studente. Šis pakalpojums pēc būtības ir pastāvoša parāda nomaksas atvieglošana un būtībā ir kredīta līgums.
- 58 Tādējādi, neskarot iesniedzējtiesas pienākumu pārbaudīt iepriekšējā punktā minētos elementus, ir jāuzskata, ka, saskaņā ar minēto līgumu sniedzot šādu papildu un blakus izglītības darbībai sniegto pakalpojumu, tāda iestāde kā *KdG* rīkojas kā “pārdevējs vai piegādātājs” Direktīvas 93/13 izpratnē.
- 59 Šo interpretāciju apstiprina šīs direktīvas aizsardzības mērķis. Proti, atbilstoši tādām līgumam kā pamatlieta aplūkotais princīpā nav līdzsvara starp izglītības iestādi un studentu starp līgumpusēm esošās informācijas un tehnisko kompetenču asimetrijas dēļ. Šādai iestādei ir pastāvīga kārtība un tehniskās kompetences, kuras ne vienmēr ir studentam, kas rīkojas privātās interesēs un kas netieši saskaras ar šādu līgumu.
- 60 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 2. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda bezmaksas izglītības iestāde kā pamatlietā aplūkotā, kura, noslēdzot līgumu, ir vienojusies ar vienu no saviem studentiem par kārtību, kādā ir nomaksājamas summas, ko šis students ir parādā par reģistrācijas maksu un par mācību braucienu izdevumiem, saistībā ar šo līgumu ir jāuzskata par “pārdevēju vai piegādātāju” šīs tiesību normas izpratnē un tādēļ minētais līgums ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 61 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

- 1) Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kas izskata lietu aizmuguriski un kurai saskaņā ar valsts procesuālajām tiesību normām ir pilnvaras pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai noteikums, kas ir prasības pamatā, nav pretrunā valsts sabiedriskās kārtības normām, ir pienākums pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai līgums, kurā ir šis noteikums, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā un – attiecīgajā gadījumā – vai tas nav negodīgs.
- 2) Neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, Direktīvas 93/13 2. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda bezmaksas izglītības iestāde kā pamatlietā aplūkotā, kura, noslēdzot līgumu, ir vienojusies ar vienu no saviem studentiem par kārtību, kādā ir nomaksājamas summas, ko šis students ir parādā par reģistrācijas maksu un par mācību braucienu izdevumiem, saistībā ar šo līgumu ir jāuzskata par “pārdevēju vai piegādātāju” šīs tiesību normas izpratnē un tādēļ minētais līgums ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

[Paraksti]